

## Takas komisyonu teşkili hakkında 1/280 numaralı kanun lâyihası ve iktisat ve Bütçe encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı: 6/644

19-III-1932

### E. M. M. Yüksek Reisliğine

Takas komisyonu teşkili hakkında İktisat vekâletince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 13-III-1932 tarihli içtimarında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

### Esbabı mucibe

Umumî harpten sonra bozulan iktisadî muvazene bilhassa son buhranın tevhit ettiği vaziyet önünde muhtelif memleketleri ihracat ve ithalât arasındaki farklar üzerinde düşündürmeğe ve bu farkları izaleye matuf tedbirler almağa sevketti ve iktisadî muvazene meselesi haiz olduğu büyük ehemmiyetle birinci plâna geçti.

Umumiyet itibarile memleket mahsulât ve mamulâtını cenebi piyasalarda satmak ve memlekete lüzumu olan maddeleri mümkün olduğu kadar dahilde istihsal etmek, harîçten ancak bu suretle tatmin edilmeyen ihtiyaçlara tekabül eden eşyayı getirmek iktisadî muvazeneyi korumak için esaslı bir prensip gibi görülmektedir.

Bu sebebe binaen 1873 numaralı kanunun verdiği salâhiyete istinat olunarak neşredilen 11940 numaralı kararname ile bilhassa bu kararnamenin üçüncü maddesinde yazılı şart ile bu maksada doğru ilk adım atıldı ve Devlet müessesatı ile bunlara ilhak edilen bazı teşekküllerin harîçten satın alacakları eşya bedelinin memleket mamulât ve mahsulâtı ile ödenmesi yani takasa tâbi tutulması esaslı vazolundu.

Bu vâdide umulan neticelerin elde edilmesi ve kararnamenin üçüncü maddesinde yazılı müesseselerin ithal edecekleri eşyanın tâbi tutulduğu takas işlerini esaslı ve müstemir bir surette takibini temin için « Takas komisyonu » namile yeni bir teşkilât vücude getirilmesi zarurî görülmüştür.

Salâhiyeti kararnamenin üçüncü maddesinde sayılı müesseselerin hepsine şamil olan bu komisyon ithal talep ve tekliflerini bir merkezde toplıyacak ve bu suretle genişleyen bir saha ile mütenasip olarak çoğalan imkânlardan istifade ederek takas muamelesini daha kolaylıkla tatbik edebilecektir.

Millî Müdafaa, Dahiliye, Maliye, Gümrük ve İnhisarlar, Nafia, İktisat ve Ziraat vekâletlerinin (A) serisindeki memurların arasından İera Vekilleri Heyeti kararı ile tayin olunacak birer azadan teşekkül edecek olan bu komisyon umumî kâtibin riyaleti altında toplanacaktır. Komisyon muamelâtını tedvir edecek umumî kâtiplik kadrosu leffen takdim kılınan cetvelde yazılı olduğu üzere ter-tip edilmiştir.

## İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.  
İktisat encümeni  
Karar No. 20  
Esas No. 1/280

2 - IV - 1932

### Yüksek Reisliğe

Takas komisyonu teşkili hakkında olup encümenimize havale buyurulan kanun lâyihasile esbabı mucibesi İktisat vekili Beyin huzurile tetkik ve müzakere olundu :

Beynelmilel iktisadî münasebetlerin son senelerde aldığı şekil ve mahiyet nazarı dikkate almarak tediye ve ticaret muvazenelerimizi açıklardan ve millî iktisadiyatımızı her türlü sarsıntılardan korumak için tevessül olunan tedbire zamimeten resmî müessesat ile amme hizmeti gören müesseselerin hariçten yapacakları mübayaatın mahsulâtımızla takas esasını ve buna ait teşkilâtı ihtiva eden bu kanun lâyihası; bazı mahsulâtımızın ihracatında görülen müşkülâtı kısmen olsun bertaraf etmek gibi esaslı fevait temin edeceği için esas itibarile encümenimize muvafık görülmüş ve yalnız birinci maddenin sonuna hususî ticaretin mecburî takasa tâbi tutulmıyacağı fıkrası ilâve olunmuştur.

Dördüncü maddesi (Umumî kâtip ve İktisat vekilinin inhası ve İera Vekilleri Heyeti kararile ) şeklinde tadil olunmuştur.

Talimatname yapmak her daim vekâletin salâhiyeti dahilinde bulunduğu için bu hususun kanuna dereci muvafık görülmiyerek tayyedilmiş ve dördüncü madde de ona göre değiştirilmiştir.

Havalesi vechile Bütçe encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılndı.

İktisat En. Rs.	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
			Aksaray	Manisa	Maraş
			Yaşar	M. Kâni	Nuri
M. Rahmi			Aza		Aaza
Aza	Aza	Aza	Edirne		Bu kanuna muhalifim
Ankara	Trabzon	Denizli	Faîk		Eskişehir
Eşref	Daniş	E. Aslan			Emin

### Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.  
Bütçe encümeni  
M. No: 107  
Esas No: 1/280

4-V-1932

### Yüksek Reisliğe

Takas komisyonu teşkili hakkında İktisat vekâletince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 13-III-1932 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ile esbabı mucibesinin takdim edildiğine dair Başvekâletin 19 mart 1932 tarih ve 6/644 numaralı tezkeresile merbutları ve İktisat encümeninin bu baptaki tadilâtı ve esbabı mucibesi encümenimize dahi havale buyurulmuş olmakla İktisat vekili Beyin huzurile mütalea ve tetkik olundu :

Ticari muvazenemizi temine matuf tedbirler meyanında olmak üzere 1873 numaralı kanunun verdiği salâhiyete istinaden Hükümetçe neşredilen 11940 numaralı kararname ile Devlet müessesatı ile bunlara ilhak edilen bazı teşekküllerin hariçten satın alacakları eşya bedelinin memleket mamulât ve mahsulâtı ile ödenmesi yani takasa tâbi tutulması esas vazolunmuştur.

Bu kararnamenin 3 üncü maddesinde yazılı müesseselerin ithal edecekleri eşyanın tâbi tutulduğu takas işlerini esaslı ve müstemir bir surette takip etmek üzere « Takas komisyonu » namile yeni bir teşkilât vücuda getirmek üzere teklif olunan bu lâyihanın müzakeresi dolayisile encü-

menimizde mevzubahs takas usulünün esas ve tatbikatı üzerinde dahi tavakkuf edilmiştir. Beynel-milel ticarî muamelâtın bu günkü girift ve mudil cereyan şekilleri ve memleketimizdeki müstahsil sınıflarının müteazzi denecek derecede teşkilatlanmamış bulunması muvacehesinde takas muame-lâtını tatbikatında her türlü muavazalardan kurtarmanın müşkül ve hatta imkânsız olacağı neticesine varılmıştır. Ancak eenebi memleketlerden bir kısmının ithalâtlarını kontan-jantömana tâbi tutması ve bir kısmının da döviz tahdidatı vazetmek suretile ithalâtlarını tahdidata tâbi kılması, bu tarzlarla memleketimizden ithal edecekleri mevat miktarları az çok teay-yün edeceği için ithalâtlarını bu miktarların fevkine çıkartabilmek üzere takas usulünün tatbikında esas-lı bir fayda temini imkânlarını hazırlamış bulunmaktadır. Bu mülâhaza ile ve İktisat vekili Beye-fendinin dahi kani olduğu veçhile tatbikatın çok sıkı bir murakabeye tâbi tutulması şartile encümeni-miz lâiyhanın esasını kabul eylemiş ve maddelerin müzakeresine geçmiştir.

Birinci maddede eşya satın alınmasına dair olan teklifleri toplamak ve icabında takasa tâbi tutmak üzere teşkili mevzubahs olan komisyonun icabında takasa tâbi tutmak hu-susundaki salâhiyeti İcra Vekilleri Heyeti kararına talik edilmiş ve mübayaadan mütevellit her türlü mesuliyetin bütçesinden tediyat yapan daireye ait ve raci kalacağı hakkında dahi maddeye bir kayıt ilâve olunmuştur. Bundan başka İktisat encümeninin ve Hükümetin teklifindeki bu ko-misyona muhtar bir idare sıfatını veren hüküm encümenimizce muvafık bulunmamış mevzuu itiba-rile nezaket arzeden böyle teşekkülün faaliyet ve tatbikat itibarile tecrübesi henüz sebketmemiş bu-lunduğu nazarı dikkate alınarak doğrudan doğruya İktisat vekâletine tâbi kalması tercih edilmiş ve bu hüküm maddeden tayyedilmiştir.

İkinci madde komisyonun sureti teşekkülünü tesbit etmektedir. Encümenimiz yukarı da dahi arze-dildiği veçhile mevzuu nezaketi dolayısıyla ve komisyonu ticarî cephesi itibarile takviye etmek mak-sadile merkezleri Ankarada bulunan millî bankalarca müntahap birer mümessili dahi komisyon âzası meyanma almağı muvafık bulmuş ve komisyonda temsil edilen idare ve müesseselere ait işlerin mü-zakeresinde bu idare ve müesseselerden bir mümessilin dahi davet edilmesini faydalı görmüştür.

Komisyonun teşekkül tarzı ve âzasının hüviyet ve vazifeleri itibarile komisyon mesaisine mukabil âzaya hakkı huzur veya her hangi bir ücret veya tazminat verilmesi mevzubahs olmayacaksa da bu hükmün lâiyhada sarahaten ifade edilmesinde fayda mülâhaza edilmiştir.

Üçüncü madde umumî kâtip muavininin teadül derecesi İktisat vekili Beyin muvafakatile 4 üncü dereceden beşinciye indirilmek suretile maddenin diğer hükümleri aynen kabul olunmuştur.

Lâiyhanın diğer maddeleri İktisat encümeninin teklifi veçhile kabul olunmuştur.

Bu suretle tadilen hazırlanmış olan lâiyhayı Umumî heyetin tasvibine arzeyleriz.

Encümen Rs.	M. M.	Kâtip				
Gümüşane	Konya	Tokat	Aksaray	Çorum	Elâziz	
H. Fehmi	K. Zaim	Süreyya	A. Süreyya	Mustafa	H. Tahsin	
Erzurum	Isparta	İstanbul	Kayseri	Kıklareli	Konya	Niğde
Aziz	Mükerrem	Sadettin	A. Hilmi	Şevket	K. Hüsnü	Faik
						Sivas
						Rasim

## HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Takas komisyonu teşkili hakkında kanun lâiyhası*

MADDE 1 — Bedeli Devlet bütçesile hususî ve mülhak bütçelerden ve amme müesseseleri « Darülfünun gibi » ile menafii umumiyeye hâdim müesseseler « Hilâliahmer, Himayei etfal gibi » bütçelerinden veya bir imtiyaz işleten müessese ve şirketler tarafından ödenmek suretile cenebi memleketlerden ithal edilecek eşyanın satın alınmasına ait talep ve teklifleri toplamak ve icabında takasa tâbi tutmak ve İera Vekilleri Heyetince bu işlerle alâkasından dolayı tensip olunacak diğer hususlarla iştiğal etmek üzere « Takas komisyonu » namile İktisat vekâletine merbut muhtar idareli bir komisyon teşkil olunmuştur.

MADDE 2 — Komisyon bir umumî kâtip ile Millî Müdafaa, Dahiliye, Maliye, Gümrük ve İnhisarlar, Nafia, İktisat ve Ziraat, Sıhhiye vekâletlerinin (A) serisinde bulunan memurları arasında İera Vekilleri Heyeti kararı ile tayin olunacak birer azadan tereküp eder.

MADDE 3 — Umumî kâtiplik kadrosu 1452 numaralı kanuna merbut 1 numaralı cetvelin ikinci derecesinde bir umumî kâtip ile 4 üncü derecede bir muavin, 9 uncu derecede bir büro şefi, 11inci derecede bir mümeyyiz, 14 üncü derecede bir kâtip ibarettir.

MADDE 4 — Umumî kâtip İera Vekilleri kararile,

Umumî kâtip muavini İktisat vekilinin arzı üzerine Reisiümhur kararnamesile,

Diğer memurlar umumî kâtipin arzı üzerine İktisat vekili tarafından, tayin olunur.

MADDE 5 — Takas komisyonunun vazifeleri İktisat vekâletince tanzim ve İera Vekilleri Heyetince tasdik edilecek talimatname ile tayin olunur.

## İKTISAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

*Takas komisyonu teşkili hakkında kanun lâiyhası*

MADDE 1 — Bedeli Devlet bütçesile hususî ve mülhak bütçelerden ve amme müesseseleri « Darülfünun gibi » ile menafii umumiyeye hâdim müesseseler « Hilâliahmer, Himayietfal gibi » bütçelerinden veya imtiyaz işleten müessese ve şirketler tarafından ödenmek suretile cenebi memleketlerden ithal edilecek eşyanın satın alınmasına ait talep ve teklifleri toplamak ve icabında takasa tâbi tutmak ve İera Vekilleri Heyetinde bu işlerle alâkasından dolayı tensip olunacak diğer hususlarla iştiğal etmek üzere « Takas komisyonu » namile İktisat vekâletine merbut muhtar idareli bir komisyon teşkil olunmuştur. Ancak hususî ticaret mecburî takasa tâbi tutulmaz.

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Umumî kâtip İktisat vekilinin inhansı ve İera Vekilleri Heyeti kararile,

Umumî kâtip muavini İktisat vekilinin arzı üzerine Reisiümhur kararnamesile,

Diğer memurlar umumî kâtipin arzı üzerine İktisat vekili tarafından tayin olunur.

MADDE 5 — Tayyedilmiştir.

## BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

*Takas komisyonu teşkili hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1 — Bedeli Devlet bütçesile hususî, mülhak bütçelerden ve amme müesseseleri ( Darülfünun gibi ) ile menafii umumiyeye hadim müesseseler ( Hilâliahmer, Himayei etfal gibi ) bütçelerinden veya imtiyazlı müessese ve şirketler tarafından ödenmek suretile eenebi memleketlerden ithal edilecek eşyanın satın alınmasına ait talep ve teklifleri toplamak ve icabında müba-yaadan mütevellit her türlü mesuliyet bütçesinden tediyat yapan daireye ait olmak şartile İera Vekilleri Heyeti kararile takasa tâbi tutmak ve İera Vekilleri Heyetince bu işlerle alâkasından dolayı tensip olunacak diğer hususlarla iştiğal etmek üzere « Takas komisyonu » namile İktisat vekâletine merbut bir komisyon teşkil olunmuştur. Ancak hususî ticaret mecburî takasa tâbi tutulmaz.

MADDE 2 — Komisyon bir umumî kâtip ile Millî Müdafaa, Dahiliye, Maliye Gümrük ve İnhi-sarlar, Nafia, İktisat, Ziraat ve Sıhhat ve İctimaî Muavenet vekâletlerinin (A) serisinde bulunan memurları arasından İera Vekilleri Heyeti kararile tayin olunacak birer azadan ve merkezleri Ankara-da bulunan millî bankalarca müntehap birer mü-messilden tereküp eder.

Komisyonunda temsil edilmeyen idare ve müesse-selere ait işlerin müzakeresinde bu idare ve müesse-selerden bir mümessil dahi davet olunur.

Komisyon muamelâtı umumî kâtiplik tarafın-dan tedvir edilir.

Komisyon azasına komisyondaki mesaileri dola-yısile hakkı huzur veya ücret verilmez.

MADDE 3 — Umumî kâtiplik kadrosu merbut cetvelde derece, adet ve maaşları gösterilen me-murlardan ibaret olup bunlar maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun ikinci maddesine merbut cetvelin İktisat vekâleti kısmına ilâve edilmiştir.

MADDE 4 — İktisat encümeninin teklifi veç-hile kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Lâyihanın 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Lâyihanın 7 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Lâyihanın 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Umumî kâtiplik müstesna olmak üzere 3 üncü maddede gösterilen kadrodaki vazifelere bunların maaş hasıllarını geçmemek şartıyla ücretli memur da tayin olunabilir.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

MADDE 8 — Bu kanunun icrasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.

13-III-1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha. V. V.	Ma. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Şeref</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

Derece	Memuriyetin nevi	Adet	Maaş
2	Umumî kâtip	1	125
4	Umumî kâtip muavini	1	70
9	Büro şefi	1	55
11	Mümeyyiz	1	35
14	Kâtip	1	20

MADDE 5 — İktisat encümeninin teklifi veçhile kabul edilmiştir.

MADDE 6 — İktisat encümeninin teklifi veçhile kabul edilmiştir.

MADDE 7 — İktisat encümeninin teklifi veçhile kabul edilmiştir.

[ CETVEL ]

Derece	Memuriyetin nevi	Adet	Maaş
	Takas komisyonu umumî kâtipliği:		
2	Umumî kâtip	1	125
5	Umumî kâtip muavini	1	80
9	Büro şefi	1	40
11	Mümeyyiz	1	30
14	Kâtip	1	20